Lausunto Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle

Jaakko Suominen, FT, digitaalisen kulttuurin professori, humanistisen tiedekunnan dekaani, Turun yliopisto

Suomen Akatemian rahoittaman Pelikulttuurien tutkimuksen huippuyksikön osahankkeen johtaja

25.10.2023

TURUN YLIOPISTO

Kysymys

- ”Valiokunta on kiinnostunut kuulemaan näkemystänne siitä, miten Suomen TKI-politiikka palvelee ihmistieteiden huippututkimuksen pitkäjänteistä kehittämistä.”

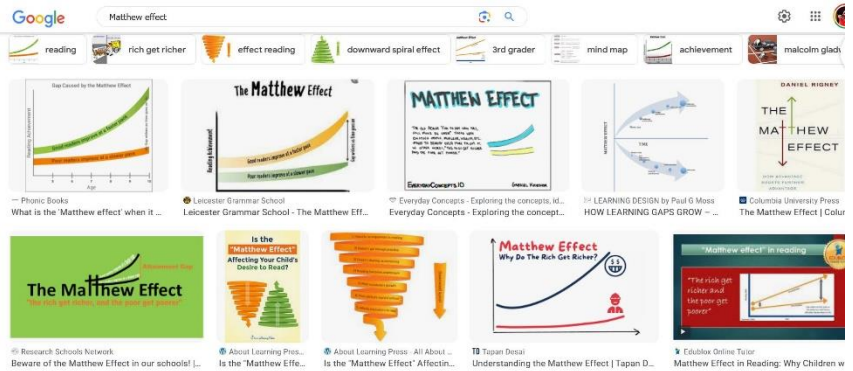
Vastaus pähkinänkuoressa

- Ei palvele parhaalla mahdollisella tavalla, mutta ongelma ei ole hallitusohjelmassa tai muissa keskeisissä julkilausumissa. Niissä jätetään varsin avoimeksi se, millä aloilla TKI-toimintaa tehdään.
- Ongelmana ovat toteuttamistavat, jotka perustuvat vakiintuneisiin kulttuurisiin käytänteisiin. Ne kaikesta tutkimuksesta huolimatta ottavat annettuna ajatuksen suorista innovaatioketjuista ja näkevät innovaatiot vain teknisinä ratkaisuina (luonnontieteissä keksitään, teknologiatieteissä sovelletaan).
- Tämä on kansantaloudellisesti ja yleisemmin tulevaisuudessa riski, koska sen pohjalta uudetkin TKI-investoinnit kohdennetaan samalla tavalla kuin aiemminkin eikä se tuota tarpeeksi mitään uutta.

TURUN YLIOPISTO

Missä kapea TKI-ajattelu käytännössä näkyy

- Business Finland -rahoituksen kohdentumisissa
- Tulevia TKI-tohtorikoulutuspaikkojen kohdentamista koskevissa suunnitelmissa
- Yritysten rekrytoinneissa
- Yritysten TKI-panostuksissa
- Suomalaisissa koulutusrakenteissa ja koulutuksen kehittämisessä

→ Kun TKI-panostuksia kasvatetaan, riskinä on, että vinoumat kasvavat (nk. Matteus-efekti)

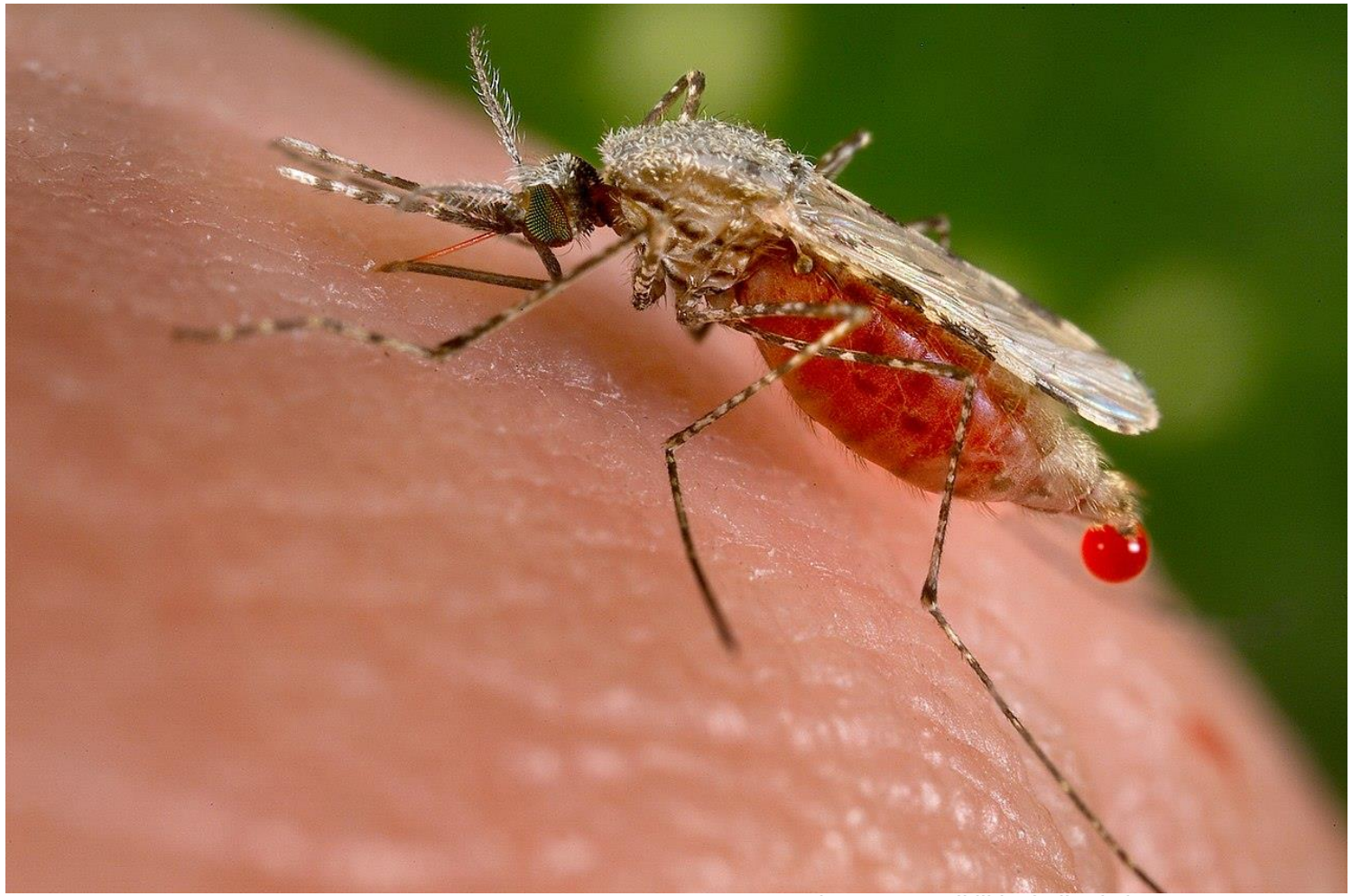
TURUN YLIOPISTO

Miksi pitää laajentaa ajattelutapaa

- Massiivisten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaiseminen vaatii hallinnonalojen yhteistyötä ja useiden tieteenalojen moni- ja poikkitieteellistä yhteistyötä
- Monet innovaatiot syntyvät tieteiden ja toimintojen rajapinnoilla
- Ihmistieteiden ja esim. humanististen tieteiden osaamispotentiaalin parempi valjastaminen tuottaa taloudellista ja muuta lisäarvoa, koska lopulta kyse on aina ihmisten ja ihmisyhteisöjen tarpeiden ymmärtämisestä pitkäjänteisellä ja kestävällä tavalla
- Kilpailijamaissa tätä tehdään jo osin paremmin

TURUN YLIOPISTO

Klassinen esimerkki innovaatioiden pitkäaikaisvaikutuksista

TURUN YLIOPISTO

Ihmistieteelliset ja humanistiset alat

- Ihmistieteet, esim.: humanistiset tieteet, yhteiskuntatieteet, kasvatustieteet, oikeustiede, psykologia, kauppatieteet ja teologia
- Humanistiset tieteet, esim.: historia ja arkeologia, filosofia, kulttuurien tutkimus, taiteiden tutkimus, kielitieteet ja käännöstieteet
  - Jakautuvat vielä moniin erityisaloihin, jotka kansainvälisesti merkittäviä, mutta Suomessa osa pieniä

Käsitys humanistisesta asiantuntijuudesta on laajentunut

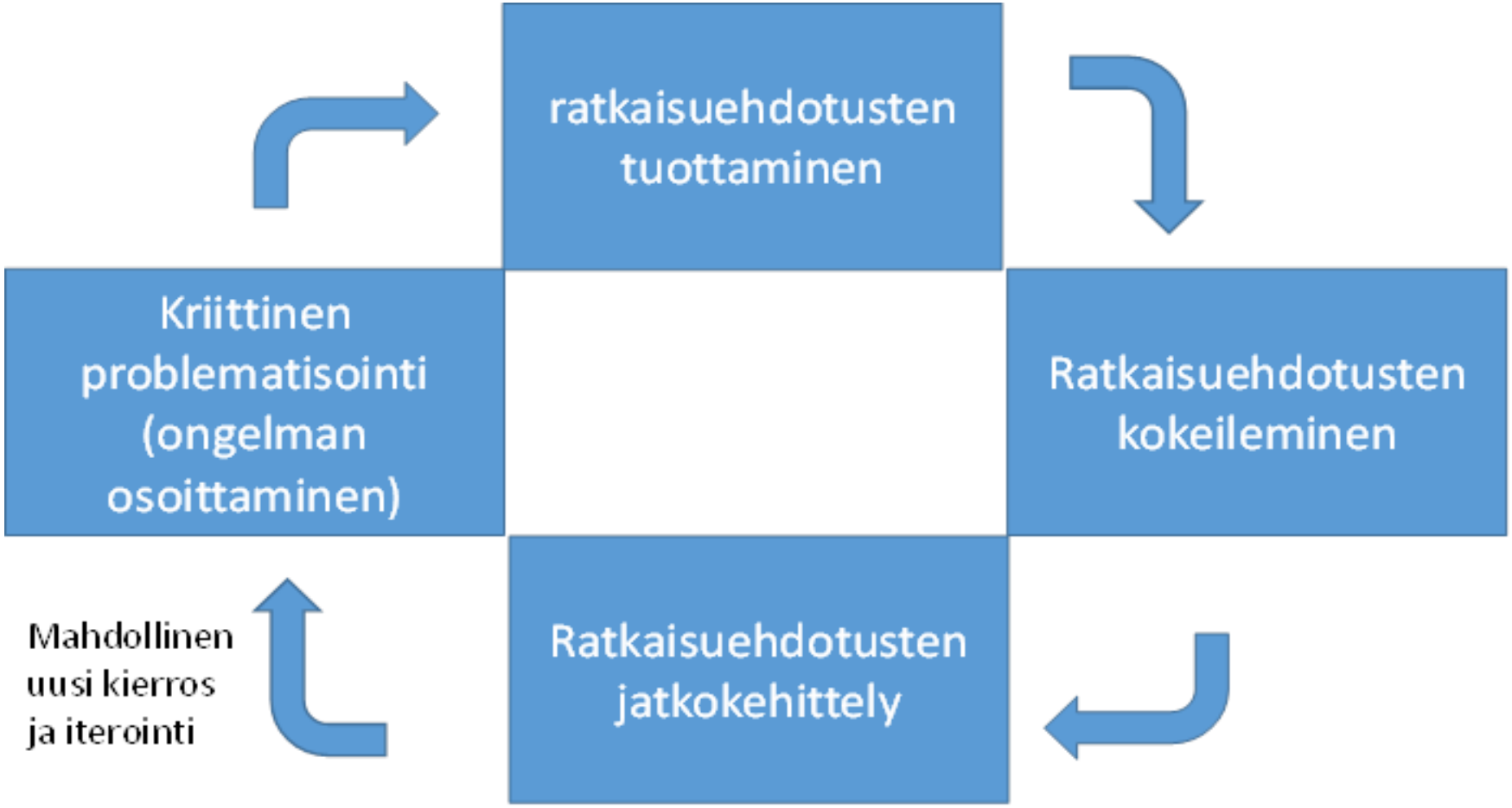
TURUN YLIOPISTO

Kysymyksiä, joihin ihmistieteellisellä osaamisella vastataan

- Mitä ihmiset ajattelevat uusista ratkaisuista (teknologiset, sosiaaliset jne.)? Hyväksyvätkö he ne ja ovatko he valmiita käyttämään aikaansa niihin ja maksamaan niistä?
- Miten uutuuksien omaksumisprosessit eroavat maantieteellisesti, kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti?
- Miten innovaatiotoimintaa tehdään vastuullisesti ja kestävällä tavalla?
- Mikä on innovaatioiden mahdollinen pitkäaikainen vaikutus?
- Miten edellisiä asioita voidaan ottaa huomioon jo suunnitteluvaiheessa?

TURUN YLIOPISTO

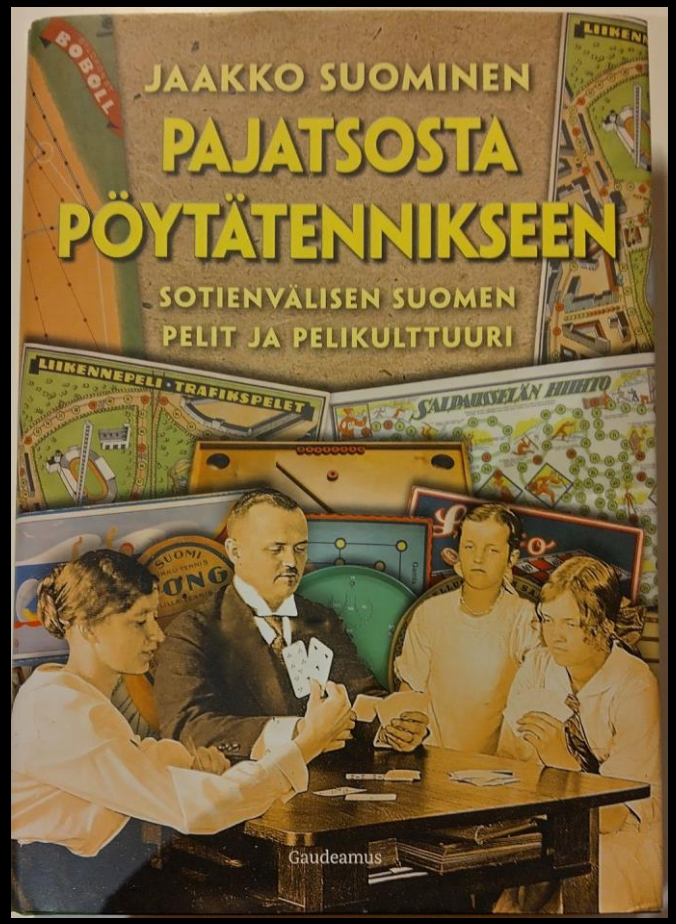
Soveltavan tutkimuksen prosessit

Lähde: Suominen 2018

TURUN YLIOPISTO

TURUN YLIOPISTO

Kiitos!

Jaakko Suominen, jaakko.suominen@utu.fi